

Koruyucu Aile Muhtaç Çocuklar İçin Tek Çıkar Yoldur

İçeriği Yazan: [sedatergenc](#) [1] Zaman: Pzt, 26/11/2012 - 09:41

Yazar: Sedat ERGENÇ

Yazının Yazıldığı Tarih: 25.11.2012

1. Giriş:

Koruyucu Aile modeli korunma ve bakım altındaki çocukların bakımına yönelik bir model olarak ülkemizde yıllardır uygulanan, ancak bir türlü beklenen yararın sağlanamadığı bir bakım hizmet modelidir.

Mevcut koruyucu aileler esasında gönüllü olarak muhtaç çocuklara bakan, bakım karşılığında aldıkları ücretleri öne çıkarmayan ve önemsemeyen, çocuklara karşı evlat edinmiş gibi ömür boyu sorumluluk hissi besleyen, çocuk ile aralarında duygusal anlamda aile ilişkisi kurmuş olan ailelerdir.

Mevcut uygulama bir nevi evlat edinmenin muadili durumunda ve konumundadır.

Bu modelin çok önemli sorunları vardır. Hem bu sorunların ne olduğu ve hem de bu modelin 30 yılı aşkın bir süredir uygulanmasına rağmen başarıya ulaşamamasının sebepleri araştırılmış ve çok önemli bulgu ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Hem mevcut koruyucu aile sisteminin îslah edilmesine ve hem de bu modele destek mahiyetinde yeni bir ek model uygulamasının muhtaç çocukların bakım ve korunmasının yanı sıra muhtaç yaşlı ve özürllüler için de bir çıkış yolu olacağı anlaşılmıştır.

Muhtaç çocukların kamu kurum ve kuruluşlarında, çocuk evlerinde, sevgi evlerinde, yurt ve yuvalarda bakım altına alınmalarının hem çocukların hayata hazırlanmasında olumlu sonuçlar vermediği, hem de bakım maliyetlerinin çok fazla olduğu görülmektedir.

Devletin değişik isim altında (yurt-yuva-sevgi evi-çocuk evi) bakım hizmeti verdiği çocukların okul başarıları ve hayata hazırlanma ve intibakları başarılı görülmemektedir. **Çocukların tamamına yakını örgün yüksek eğitimden yoksun olarak yetişmekte** ve hayata atılmaktadır. Oysa koruyucu aile yanında yetişen çocukların tamamına yakınının üniversite eğitimi olarak sosyal hayata geçtikleri bilinmektedir.

Diğer taraftan bu çocukların bakımının mali yönü de dikkatle incelenmelidir. Mevcut kuruluş bakımındaki **çocukların devlet bütçesine maliyeti koruyucu ailelere yapılan ödemenin 3 katından fazla olduğu** bilinmektedir.

Dolayısıyla meselenin hem sosyal boyutu ve hem de mali boyutu ele alındığında, muhtaç çocuklara harcanan mevcut bütçe ile halen kurum ve kuruluşlarda bakım gören çocuk sayının 3-4 katı sayısında çocuğun bakım altına alınması mümkün olabilecektir. Aynı zamanda bu çocukların eğitim olanakları ve sosyal hayata tutunmaları ve yaşam standartlarının yüksekliği de aynı nisbette yükselecektir.

2. Araştırma Yöntemi:

Araştırma yöntemi olarak saha araştırması, görüşme ve anket yöntemi benimsenmiştir.

Koruyucu Aile hizmetlerinin mevcut durumu, uygulama aksaklıkları, sorunlar, çözüm önerileri konusunda gerek hizmet sunucuları meslek elemanları (35) ve idareciler (15) ve gerekse hizmetten yararlanan koruyucu ailelerin (22) görüş, kanaat ve önerilerini öğrenmek amacıyla bir anket hazırlanmış ve 3 il'de uygulanmıştır:

GÖREV / İL	1.İL	1.İL	3.İL	Toplam
------------	------	------	------	--------

Yönetici	8	6	1	15
Sosyal Çalışmacı	9	12	5	26
Çocuk Gelişimci	2	-	-	2
Öğretmen	1	-	2	3
Fizyoterapist	1	-	-	1
Hemşire	2	-	-	2
Sosyolog	-	-	1	1
Toplam	23	18	9	50
KORUYUCU AİLE	7	9	6	22
Genel Toplam	30	27	15	72

Tablo1: Anket Katılım Tablosu

Mevcut koruyucu aile sürecinin aksaklıkları, uygulayıcıların ve koruyucu ailelerin sistemle ilgili düşüncelerini öğrenmeye yönelik 3 il'deki yönetici, meslek elemanı ve aileler olmak üzere toplam 72 denek üzerinde yapılan anket sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

2.a. Koruyucu ailelerle ilgili tespitler:

2.a.1. Koruyucu aile sistemin içinde yer alan ailelerin koruyucu aile süreciyle ilgili gördüğü sorunların ne olduğu sorusuna verilen cevaplar:

Yorum: Koruyucu Ailelerin (K.A) sorun olarak tanımladığı hususlar irdelendiğinde KA.lerin özetle;

- Çocuğu evlat edinmek istemelerine rağmen bunun mümkün olmaması,
- Öz ailesinin çocuğu geri alması endişesi,
- Çocuğun kuruma geri alınması korkusu,
- Sırada çok bekletilmek,
- Kız çocuğunun az olması,
- 0-3 yaş aralığındaki çocukların az olması,
- KA.lere yönelik yeterli faaliyet yapılmaması,
- Çocuğun ailesi ve SHÇEK tarafından aranıp sorulmaması (10 yılda 2 kez geldiler, takip yeterli değil)
- Ailesi ile görüştüktan sonra çocuğun psikolojisinin bozulması,
- Okullarda KA. özel durum olarak kabul edilmesi için, kurumsal olarak MEB.ile iletişim kurulmaması,
- Çocuk evleri önemsendiğinden, KA. sistemine gereken önemin verilmemesi,
- Tanıtımın yetersiz olması,
- Hastane, otel gibi toplu yerlerde, polis aramalarında çocuğun kimliğinin sorun olması, kurum tarafından KA. kimliğinin verilmemesi,
- Çocuğun başarısının artırılması ve okul masraflarının karşılanması için yeterli yardımın alınamaması,
- İdarecilerin yeterince kendileriyle ilgilenmemesi,
- Sağlık karnelerinin hastanelerde tanınmaması,
- Rehberlik alamamaları,
- Bakımları altındaki çocuğu evlat gibi görmeleri sebebiyle, çocukla aralarında vazgeçilmez bir duygusal bağ kurulması,

- Sıfır yaş öncelikli olmak üzere küçük çocuk, öncelikle de kız çocuğu talebinin yüksek olması,
- Kurumsal denetim ve izlemenin yetersiz olması,
- Sistemin gelişmesine yönelik özendirilmenin yetersiz olması,
- Yeterli rehberlik almamalı,

Kanaatini taşıdıkları anlaşılmıştır.

2.a.2. Korunma altındayken veya öz ailesinin yanından alınarak koruyucu aileye teslim edilen **çocukların içinde bulundukları fiziksel ve ruhsal durumu** ölçmeye yönelik soruya ailelerin verdiği cevaplar;

Yorum: Çocukların koruyucu aileye geldiğinde içinde bulunduğu psikolojik sorunları, **kişilik ve davranış bozukluklarını göstermektedir:**

- Davranış bozukluğu,
- Uyumsuzluk,
- Algılama zayıflığı,
- Okulda başarısızlık,
- Psikolojik sorunlar,
- Dilenme,
- Hırsızlık,
- Evden kaçma,
- Hiperaktivite,
- Dikkat çekme,
- Ağlama,
- Arkadaşlarıyla geçimsizlik,
- Doyumsuzluk,
- Hırçınlık,
- Cezaevinde annesiyle yaşadığından makine ve çimen gibi birçok objeyi tanımaması,
- Sessizlik, tepkisizlik,
- Sakındırık, ürkeklik/sakınma,
- Saldırganlık,
- Ergenlik sorunları,
- Öz aileden kaynaklı sorunlar,
- Kilo alamaması,
- Kıskançlık,
- İçine kapanıklık,
- Derslerde başarısızlık,
- İnatçılık,

2.a.3. Koruyucu aile **modelinin yeniden tasarımı veya uygulamasının yaygınlaştırılması** için yapılması gerekenler sorulduğunda ailelerce aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- **KA ücreti artırılmalı, ücret çocuğun durumuna göre farklı farklı olmalı.**
- KA.sistemi evlat edindirme gibi yasal prosedür içinde olmalı,
- KA. olmak için işlemler kolaylaştırılmalı,
- Daha iyi duyurulmalı,(TV. Gazete ile tanıtılmalı, Halka KA sistemi daha iyi anlatılmalı, kampanyalar yapılmalı, tanıtım artırılmalı, Okullarda KA.yönelik konferanslar verilmeli),
- KA sistemi özendirilmeli,(KA sigortalanmalı, Koruyucu aileler maddi-manevi teşvik edilmeli, KA ye şehit ailelerde olduğu gibi özendirici uygulamalar olmalı, KA tatile gönderilmeli, Şehir bazında yılın KA. Si seçilmeli, Fatura indirimi, Özel okul fiyat indirimi, Şehir içi ulaşım gibi kolaylıklar sağlanmalı, KA.kimliği verilmeli)
- Personel ihtisaslaşmalı,
- KA daha eğitilmiş olmalı, eğitim artırılmalı, (KA.lere çocuğu vermeden önce ve sonra eğitim verilmeli, Çocuğu olanların da KA olabilecekleri toplumda bilinmiyor, bu konu iyi duyurulmalı,

- Eğitimli ailelere çocuk verilmeli)
- Çocuk farklı bir ildeki koruyucu aileye verilebilmeli, ayrıca KA başka bir il'e tayin olduğunda çocuğu yanında götürebilmeli,
- Çocuk bekleyen ailelerin sırası bir il ile sınırlandırılmamalı, ülke genelinde sıra takibi olmalı,
- Öz ailenin yanındaki çocuğa bir KA nin destek vermesi şeklinde düzenlenmiş yeni bir KA modeli oluşturulabilir,
- KA. için mevcut olan yaş sınırı kaldırılmalı, hatta yaşlılara öncelik verilmeli,
- KA. başvurusunu artırmak için Diyanet İşleri Başkanlığından dini kaygıları giderici görüş/fetva alınmalı,
- Çocukların kuruluştaki **daha az bekletilmesi için tedbir alınmalı,**

Yukarıdaki makul önerilerin yanı sıra, aşağıdaki önerilere de yer verilmiştir:

- Çocuğun alınacağına dair KA.lerin içinde bulunduğu korku ve endişeleri giderilmeli,
- Belli bir süreden sonra çocuk mahkeme kararıyla yanında kaldığı KA.ye evlatlık verilebilmeli,
- KA olabilecek kişileri SHÇEK kendi imkanları ile bulabilmeli,
- Çocuk öz ailesine veya kuruluşa dönmemeli
- Sistem değiştirilerek, evlat edindirilecek çocuk öncelikli olarak KA olarak verilmeli,
- Öz Aile KA.yi rahatsız etmemeli
- Öz aile ile çocuğun bağı kopmalı,

Yorum: Birbiriyle ilişkilendirilebilecek olan yukarıdaki tekliflerin çoğunluğu KA sisteminin yenilenme, değişme talebini ortaya koymaktadır.

- Katılımcıların tamamına yakını ücretlerin yetersizliğini vurgulamış, ücret artışının hizmetin gelişimine olumlu katkı sağlayacağı beyan edilmiştir. Ayrıca evlat edinmede olduğu gibi süreci yasal prosedüre bağlamak, yaş sınırını değiştirmek, eğitim şartı aramak gibi taleplerle de yeni sistem arayışlarına vurgu yapılmıştır.
- Koruyucu aile yanındaki çocukların tamamına yakınının, resmi isminin dışında çevre ve akraba içerisinde gayri resmi **olarak başka bir isimle anıldıkları** tespit edilmiştir. Bu durumun çocuğu evlatlık olarak görmeleri ve **çocuğun geçmişi ile bağını koparma** çabası olarak değerlendirilmiştir.

2.b. Meslek elemanlarına yönelik tespitler;

2.b.1. Koruyucu aile **hizmeti modeli mevcut durumu itibariyle yeterli** midir? sorusuna personelin (E:6, H:32: % 84.2'si **modelin yetersiz olduğu** cevabını vermiştir. Bu yetersizliğin sebebi sorulduğunda ağırlıklı olarak:

- Koruyucu aile olmanın yeterince özendirilmemesi, 27
- Yeterli tanıtım yapılmaması, 26
- Personel sayısındaki yetersizlik, 18
- Çocuğun ekonomik nedenle korunma altına alınması sebebiyle öz ailenin rıza göstermemesi, 12
- Koruyucu Aile bulunamaması, 11

Cevabını vermişler, KA. olmanın yeterince özendirilmemesi ve tanıtım eksikliğine ağırlıklı olarak vurgu yapmışlardır.

2.b.2. Koruyucu aile ile ilgili olarak **kurumun politika ve uygulamalarını yeterli buluyor musunuz?** sorusuna personelin % 80'i (E:4, H:16) yetersiz olduğu cevabını vermiştir.

Bu yetersizliğin sebebi sorulduğunda ağırlıklı olarak:

- Uygulamaya ilişkin yeni politika/model üretilmiyor, 22
- Hizmet doğru tanıtılmıyor, 12
- Sorunların çözümü zamanında sağlanmıyor, 8
- Sorularımıza yeterli cevap alamıyoruz, 7
- Sorularımıza zamanında cevap alamıyoruz, 6
- Sorunlarımızın çözümü sağlanmıyor, 3

Cevabını vermişler, **ekseriyetle KA ilişkin yeni politika ve model üretilmemesi ve hizmetin doğru tanıtılmaması** üzerinde durmuşlardır.

2.b.3. Koruyucu ailenin seçiminde/belirlenmesinde uyguladığınız etkili bir yöntem var mıdır? sorusuna personelin % 68.75'i (E:10, H:22) etkili yöntem olmadığı cevabını vermiştir. Olması gereken yöntem sorulduğunda ağırlıklı olarak:

- Eğitim 19
- Sertifikasyon/diplomalandırma 18
- Toplumsal farkındalık yaratıcı, tanıtıcı aktiviteler 10
- Medyanın olumlu gücünün kullanılması (Tv, radyoda reklam, program, RTL) 11

Cevabını vermişler, **sertifikasyona dayalı eğitimin** en etkili yöntem olduğunu belirtmişlerdir.

2.b.4. Koruyucu aile modelinin sayısal olarak yeterliliği sorusuna personelin % 92' si (E:2, H:23) **modelin yetersiz olduğu cevabını vermiştir**. Bu yetersizliğin sebebi sorulduğunda ağırlıklı olarak:

- Aileler eğitimsiz, 25
- Aileler ilgisiz, 24
- Ücret ve imkânlar yetersiz, 18
- Genel Müdürlüğün bu konudaki çabası yetersiz, 15
- Meslek elemanının bu konudaki çabası yetersiz, 10
- İl Müdürlüğünün bu konudaki çabası yetersiz, 9

Cevabını vermişler, modelin yetersizliğinin sebebi olarak ekseriyetle ailelerin eğitimsizliği ve ilgisizliğinin yanı sıra ücretlerin yetersizliğine vurgu yapılmıştır.

2.b.5. Koruyucu aile sayısının artırılmasında etkili yöntemler hangileridir? sorusuna personelin ağırlıklı olarak:

- Tanıtım/Reklam/Kampanya 35
- Süreçle ilgili hizmet içi eğitimlerin artırılması 29
- Profesyonel aile uygulamasına geçilmesi (aileden hizmet satın alınması) 27
- Koruyucu aile ücretinin artışı 26
- Personel sayısının artırılması 25
- Koruyucu ailelerin toplumsal/sosyal statüsünün artırılması 21
- Koruyucu ailenin sosyal güvenlik kapsamına alınması 20
- Personelin ödüllendirilmesi 16

Cevabını vermişler, KA sayısının artırılmasında klasik yöntemlerin yanı sıra **profesyonel aile uygulamasıyla aileden hizmet satın alınması** tercihini de öne çıkarmışlardır.

2.b.6. Korunma altına alınmış çocukların koruyucu aile hizmetinden yararlandırılmama

sebepleri hangileridir? sorusuna personelin ağırlıklı olarak:

- Yaş sebebiyle ailelerce tercih edilmemeleri, 35
- Cinsiyet sebebiyle ailelerce tercih edilmemeleri, 30
- Özürlü olması sebebiyle ailelerce tercih edilmemeleri, 32
- Aile bulunamaması, 17

Cevabını vermişler, çocukların KA hizmetinden **yararlandırılamama sebebi olarak yaş-cinsiyet-özür** durumları öne çıkarılmıştır.

2.b.7. Koruyucu aileler **psiko-sosyal bakımdan** yeteri kadar destekleniyor mu? sorusuna personelin % 80'i (E:7, H:28) **yetersiz olduğu** cevabını vermiştir. Bu yetersizliğin sebebi sorulduğunda:

- Çocukların dönemsel psk-sosyal gelişimleri izlenmeli,
- KA sık sık ziyaret edilmeli,
- KA.ler arasında sosyal faaliyet ve etkinlikler artırılmalı, Sosyal içerikli toplantılar yapılmalı,
- Çocuğun okulu ziyaret edilmeli,
- Çocuk ve aile farklı meslek guruplarıyla sistemli görüşmelerle desteklenmeli,
- Psikolojik danışma hizmeti verilmeli,
- KA izlemesinin-3 ay gibi sürelerle- daha sık yapılması,
- Aileye aşağıdaki konularda eğitim verilmeli:
- Aile içi iletişim,
- Ergenlik döneminde çocuğa yaklaşım,
- Çocuğun uyum sorunları,
- Ailenin çocuğu kabulü aşamasında destek,
- Aile içi çatışmalara yönelik destek,
- Kültürel çatışmalara yönelik destek
- Anne baba eğitimi,
- Çocuk, öz aile, KA, ilişkisi
- Öz ailesi tarafından ilgilenilmeyen çocuklara nasıl davranılmalı,
- Çocuğun psiko-sosyal özellikleri,
- Çocuk ve aile hakları,
- Çocuk ve ailesinin karşılaştığı sorunlar ve çözümleri,

Cevabını vermişler, **KA.lerin psiko-sosyal bakımdan desteklenmesinde ağırlıklı olarak eğitimi öne çıkardıkları** görülmüştür.

2.b.8. Çocuklar/Koruyucu aileler kurum tarafından yeteri kadar **izlenebilmekte** midir? sorusuna personelin % 77.5'u (E:9, H:31) izlenemediği cevabını vermiştir. Bu yetersizliğin sebebi sorulduğunda ağırlıklı olarak:

- İş yoğunluğu, 28
- Personel yetersizliği, 24
- Başboşluk/yönetimsel yetersizlik, 5
- Meslek elemanının sorumsuzluğu, 1

Cevabını vermişler, izlemedeki yetersizliğin sebebi olarak **iş yoğunluğu ve personel yetersizliğine** dikkat çekmişlerdir.

2.b.9. Aileler bir araya gelince sorun oluşuyor mu? sorusuna personelin % 77.7'si (E:28, H:8) sorun oluştuğunu belirtmiştir. Bu sorunların sebebi sorulduğunda ağırlıklı olarak:

- Koruyucu aile ilişki istemiyor. 19
- Çocuğun ailesi çocuğu olumsuz etkiliyor. 17
- Çocuğun ailesi koruyucu aileden para istiyor. 13
- Çocuğun ailesi çocuğunu almak istiyor. 13
- Koruyucu aile, etrafında durumunun bilinmesini istemiyor. 11

Cevabını vermişler, ailelerin bir araya gelmesini çoğunlukla KA.lerin istemediği sonucu elde edilmiştir.

2.b.10. Koruyucu aile modelinin yeniden tasarımı veya uygulamasının yaygınlaştırılması ile ilgili **değişik bir fikriniz** var mı? Sorusuna:

- Alan taraması çok yaygın yapılarak KA. tespiti yapılması,
- Korunma altına alınması gereken çocuklarla ilgili olarak kurum istasyon olmalı, gelen çocuklar evvelce tespit edilmiş ailelere verilmeli
- Topluma olumlu KA modelleri duyurulmalı/sunulmalı,
- KA olmanın avantajları hem yazılı, hem görsel, hem de duygusal olarak hissettirilmeli, ivme kazandırılmalı,
- Ücret artırılmalı,
- Meslek elemanı sayısı artırılmalı,
- KA profesyonel olarak yürütülmesi mümkün olmayan bir hizmettir. İlk uzman görevi bıraksa dahi sorumluluktan kurtulamıyor. Aile onunla muhatap oluyor.
- Bu hizmet modelinde müeyyide ve ödül yok. Bu sebeple ancak idealizmini kaybetmeyen memur performansını koruyabiliyor,
- KA. ye sosyal güvence sağlanmalı,
- KA. hizmetinin müstakilliği artırılmalı, KA diğer hizmet modellerinden ayrılıp ayrı yürütülmeli, ihtisaslaşma sağlanmalı,
- Tanıtım çok iyi yapılmalı, KA iletişim araçlarıyla duyurulmalı,
- KA.ler özendirilmesi,
- Koruyucu aileler çok iyi izlenmeli,
- KA, ye çocuk yerleştirmeden evvel eğitim verilmeli,
- KA.lere yönelik rehberlik yapılmalı, sosyo-kültürel etkinlikler yapılmalı,
- Sadece KA sayısını artırmamalı, altyapıyı ve usul esasları da değiştirerek artırmalı,
- KA. ciddiyetle ele alınmalı, hem öz aile ile hem de KA ile mesleki çalışma yapılmalı,
- KMÇ işlemleri esnasında öncelikle öz aileye döndürülmeli,
- KA ile ilgili yazılım desteği sağlanmalı,
- Dinen sakınca konusunda organ bağışında olduğu gibi Diyanetten (fatva kurulundan) görüş alınmalı ve kamuoyuna duyurulmalı,
- KA. lere ödül verilmeli,
- KA. Konusunda proje yapılması hususunda üniversiteler teşvik edilmeli
- KA. öğrenim düzeyli ve ekonomik durumuna ilişkin kriterler yükseltilmeli
- İkinci kez evlenen anne-baba, birbirlerinin çocuklarına karşı maddi manevi sorumluluklarının ne olduğu konusunda bilinçlendirilmeli
- Çocuk ile KA arasında oluşan duygusal yakınlığı ortadan kaldırıcı önlemler alınmalı, çocuğun KA.den ayrılması durumunda duygusal anlamda örselenmesi önlenmeli,
- Öz aile ile yapılan görüşmenin çocuğu ikilem içinde bırakılması ve ruhsal durumunu olumsuz etkilemesi sebebiyle, görüşmeler izlenmeli,
- Çocuğun aileleri de KA olabilmeli,
- Çocuğun yakınları sosyal güvence ile KA olmaya özendirilmeli, kan bağı olmayanlar için de sosyal güvence oluşturulmalı,
- Tanıtım videosu Ulusa Sesleniş’de olduğu gibi tüm tv. kanallarında aynı anda yayınlanmasını sağlayacak tedbir alınmalı,
- KA.ye çocuk yerleştirilmeden evvel eğitim verilmeli (Yaş grubuna göre çocuk gelişimi, problem davranışlarla baş edebilme becerisi, KA.beklentileri, karar alma yöntemleri, karar almadaki sınırlar,)
- KA. Ziyaretleri/denetimi ayda bir olmalı,

- KA.adaylarının çocuğa yardımı için asgari lise mezunu olmalı,
- Kan bağı olanlar KA.sistemine dahil edilmemeli,

Cevabını vermişlerdir.

Koruyucu aile sisteminin yeniden tasarımı veya uygulamanın yaygınlaştırılması ile ilgili olarak idareci ve meslek elemanlarının % 60'ı (E:14, H:21) hiçbir fikrinin olmadığını ifade etmiştir. Bu durum da muhtelif sebeplerle yönetici ve **meslek elemanlarının bir bölümünün kurumsal sorunlarına karşı duyarsız bir durum sergilediğinin** bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

3. YENİ MODEL ÖNERİSİ

Koruyucu Aile sistemi, uzun yıllardır ülkemizde uygulanan, ancak bu güne değin tüm çabalara rağmen beklenen faydanın ve hizmet veriminin elde edilemediği bir koruma bakım modelidir. Mevcut haliyle bile çocuk koruma ve bakım sürecine önemli katkıları kabul edilmelidir.

Koruyucu aile işlemlerine ilişkin ortaya çıkan görüşümüz özetle şöyledir;

1. Koruyucu aile sistemine hiç dokunulmadan, sisteme eklenecek bazı yeni uygulamalarla sistemin yeniden düzenlenmesi, daha uygun hale getirilerek, koruyucu aile olmanın kolaylaştırılması ve özendirilmesi,
2. Bu mevcut halin isminin GÖNÜLLÜ KORUYUCU AİLE olarak değiştirilip, ayrı bir yönetmelik yapılmalıdır.
3. Bu koruyucu aile modelinin yerine ikame edilmeden, çocuk bakım modellerine yeni bir hizmet modeli eklenmesi,

böylece kurumun üzerindeki **çocuk korunma ve bakım hizmetlerinden kaynaklanan yükün hafifletilmesi**, koruyucu aile modelini ana hatlarıyla koruyarak, çağın ihtiyaçları ve gelişen şartlar paralelinde bu sistemi geliştirmenin yanı sıra, evlat edindirme ve koruyucu aile modellerine ek olarak **alternatif yeni bir sistem** önerilmesi uygun bulunmuştur.

3.1. Mevcut koruyucu aile sisteminin islâhı için neler yapılmalıdır?

- Biyolojik ailelerin rızasının aranması gibi mevzuatta olmayacağı gibi, doğru da olmayan bazı illerdeki rıza talebi uygulamasının sona erdirilmesi,
- Çocukların biyolojik ailelerini bilmeleri, kurum nezaretinde bunlarla irtibatın kurulması ve çocuğun öz ebeveyni ve kardeşleri ile ilişkisinin devam ettirilmesi,
- Çocukların nüfusta yazılı isimlerini kullanmaları,
- Gönüllü Koruyucu ailelere 3.yıldan itibaren koruyucusu oldukları çocukları yasal gereklilikler yerine getirilerek evlat edinme hakkı verilmesi,
- Her yıl her il'de yılın koruyucu ailesinin seçilmesi,
- Gönüllü KA.lere hak ve sorumluluklarının kayıtlı olduğu koruyucu aile kimliği verilmesi, elektrik, su, doğalgaz, telefon, toplu taşıma ücretlerinde, konut-araç vergisinde belirli oranlarda indirim uygulaması gibi özendirici, kolaylaştırıcı maddi uygulamalar getiren düzenleme yapılması,
- Gönüllü KA.lere ödeme yapılmaması, mevzuatın buna göre düzenlenmesi,

halinde koruyucu ailelerin mevcut sayısının artacağı değerlendirilmektedir.

3.2. Yeni hizmet modeli önerisi var mıdır?

Önerilen sistem / modelin ismi PROFOSYONEL KORUYUCU AİLE'dir.

3.2.1. Profesyonel koruyucu aile nedir?

Kurumun öngördüğü asgari şartları taşıyan ailelerin oluşturduğu, sosyal güvenlik şemsiyesi altında çalışan, sigorta primi Bakanlık tarafından yatırılan, belirlenmiş kriterlere uygun olarak ürettiği hizmet ölçüsünde aracısız olarak/doğrudan sadece SHÇEK'e **hizmet satan, bakım kapasitesi Bakanlıkça belirlenmiş ticari aile organizasyonlardır**. Profesyonel koruyucu aile gerçek bir ailedir.

Onbinlerce korunma altındaki çocuk ve genç, özürlü ve yaşlının bakımı işini üstlenebilecek, bu dezavantajlı gurupların yasal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayarak sosyal hayata atılmalarında/sürdürmelerinde hizmet üretecek olan profesyonel koruyucu **aileler**; bir yandan hantal, pahalı ve verimsiz kamu hizmetinin özel kişiler eliyle daha ucuza, daha kaliteli görülmesini sağlarken, bir taraftan yenilenen yapısıyla daha verimli kamu hizmeti üreten daha dinamik bir kurumsal yapıya geçişte önemli bir köşe taşı olurken, diğer taraftan da işsizliğin önemli bir ekonomik sorun olduğu ülkemizde istihdama olumlu katkı sağlayacak bir koruma / bakım / hizmet modelidir.

Bu model, çocuk hizmetleri başta olmak üzere yaşlı ve özürlü hizmetleri için de geliştirilmeli, bakım hizmetleri alanında **Bakanlığın ana hizmet modeli** olmalıdır.

Kamu hizmetleri bu modelin etrafında yeniden organize olurken, bu model gelişen Türkiye koşullarına sosyal politika alanına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Modelin uygulamasına yönelik ilk adım **"Acil Eylem Planı"dır**. Bu plan; en kısa sürede projenin hazırlanıp, kurumsal üst yönetim iradesinin oluşmasıyla birlikte, adımların bürokratik engellerden arındırılarak, hayata geçirilmesinde sağlayacak kısa erimli plandır.

3.2.2. Profesyonel Koruyucu Ailenin yapısı nasıl olacaktır?

P.Koruyucu Aileler; TC vatandaşı evli karı kocadan (çocukları dahil) oluşan, Bakanlık tarafından köy ve kentler için farklı belirlenmiş hizmet standartlarına uygun gayrimenkule sahip (veya kendisine gösterilecek konutta oturacak olan), Bakanlık tarafından düzenlenmiş sertifika eğitimini tamamlamış ve yapılan sınavda başarılı olmuş, (sertifikanın geçerlik süresi 5 yıldır, her 5 yılda sertifikası yenilenmeyen Pr.Kor.Ailenin yetki belgesi iptal edilir) yine Bakanlık tarafından belirlenen hizmet gurubunda azami 3 olmak üzere belirli bir kapasite ile yetkilendirilmiş, sosyal güvenlik primi Bakanlık tarafından yatırılan, sosyal güvenlik şemsiyesi altındaki ailelerdir.

Eşlerden birinin SGK kapsamında olması, bu kişilerin pr.kor.aile olmasını engeller bir hal değildir.

3.2.3. Profesyonel K.Aileler nasıl seçilecektir?

Bakanlık tarafından belirlenmiş kriterlere uyan, sertifikasyon eğitimini tamamlamış ve yapılan sınav sonucunda sertifikasını almış, çocuk kontenjanı belirlenmiş, 5 yıl geçerliği olan sertifika süresince Bakanlığa bedeli mukabilinde hizmet üretmeyi taahhüt eden aileler arasından seçilir. Ailelerin belirlenmesi, hizmetlerini sunmasının usul ve esasları ile hizmetten geçici veya sürekli ayrılması hususları Bakanlıkça çıkarılacak ayrı bir yönetmelikle belirlenecektir.

3.2.4. Sertifikalar:

Bakanlıkça belirlenecek müfredat dahilinde her hizmet gurubu için belirlenmiş süre ve nitelikteki eğitimlerin tamamlanmasını müteakip 5 yıllığına hizmet ifa yetkisi veren belgelerdir. Geçerlik dönemi içerisinde veya 5.yılın sonunda yenilenmemesi halinde ailenin yetkisi sona erer, bakım gören çocuklar başka ailelere tertip edilir ve artık yetkisi sona ermiş aileye tertip yapılmaz,

3.2.5. Profesyonel Koruyucu Aile Hizmet Çeşitleri:

Yaş Hizmet Çeşidi
gurubu

00-02	Bebeklere yönelik aile ajansları
03-06	Okul öncesi çocuklara yönelik aile ajansları
07-18	Erkek çocuklara yönelik aile ajansları

07-18	Kız çocuklara yönelik aile ajansları
19-60	Özürllülere yönelik aile ajansları
61- +	Yaşlılara yönelik aile ajansları

Tablo2: Pr.K.Aile çeşitleri**3.2.6. Pr.K.Aile nasıl çalışacaktır?**

Bir çocuğun korunma veya tedbir altına alınması kararı, bir özürllünün korunma/bakım altına alınması kararı, bir yaşlının bakım talebi olması hallerinde, İl Müdürlüğü Sosyal Servisi / Sosyal Hizmet Merkezleri tarafından il'de durumuna uygun bulunan Pr.K.ailelerden birine tertip işlemi yapılır ve yapılacak sözleşme ile birlikte çocuk/özürllü/yaşlı aileye teslim edilir.

- kimlik tespiti, kimlik çıkarılması, öz ailesinin-yakınlarının bulunması işlemleri tamamlanana ve öz ailesi veya yakınlarına teslim edilene kadar aile yanında kalır,
- çocuk öz ailesine veya yakınlarına teslim edilene kadar aile yanında kalır,
- evlat edindirmeye uygunsa işlemleri hemen başlatılır, evlat edindirilen aileye teslim edilinceye kadar (sözleşmeye kadar) aile yanında kalır,
- çocuğun evlat edindirilmeye uygun hale getirilmesi yönünde işlemler varsa, bu işlemler tamamlana ve bilahare evlat edindirme sözleşmesine kadar çocuk aile yanında kalır,
- gönüllü koruyucu aileye verilebilecek çocuklar, uygun gönüllü koruyucu aile bulunana ve sözleşme ile koruyucu aileye teslim edilene kadar aile yanında kalır,
- Pr. K.ailenin belirlenmiş standartlarda, belirlenmiş usul ve esaslara göre çalışıp çalışmadığı 3i ayda bir kez denetlenir ve bu denetimde ailenin çalışma ruhsatları vizelenir, uygunsuz olduğu 2. kez tespit edilen ajansın ruhsatı iptal edilir, burada bakım görenler hemen uygun aileye aktarılır,

Hangi Pr.K.ailede, kimin, ne zamandan beri kaldığı, ajansla ilgili idari-mali-mesleki bilgiler İl Müdürlüklerince izlenir, her bir aile için bakım puantajı tutulur, ödemeler puantaja göre hak ediş karşılığında her ayın ilk 5. günü yapılır, Her yıl Bütçe Kanunlarına hüküm konularak veya Bakanlık kuruluş yasasına hüküm konularak ödenek şartı aranmadan ödeme yapılacağı hüküm altına alınır.

3.2.7. YOL HARİTASI

Pr. Koruyucu Aile uygulamasına geçiş kararı Bakanlık Onayı) alındıktan sonraki 250. gün mevcut kuruluşların boşalması ve çocukların aile yanına yerleştirilmiş olması için aşağıdaki takvime uyulması gerekmektedir.

Adım	Aksiyon	Uygulama Tarihi
1	Acil Eylem Planı hazırlanması	5 gün
2	Projenin hazırlanması	15 gün
3	Her il'in geçmiş/mevcut durumu dikkate alınarak gönüllü koruyucu aile yanında kalabilecek çocuk sayısının belirlenmesi, (mevcut KA.lerden hangilerinin gönüllü olduğunun, hangilerinin Pr.KA.uygulamasına geçeceğinin belirlenmesi)	30 gün
4	İl bazında Pr.K. aile sayısı/kapasitesinin belirlenmesi	10 gün
5	Kamuoyunun bilgilendirilmesi. PR.K.Aile seçimi ile ilgili duyurunun yayınlanması	20 gün
	Pr.K.Aile adayı başvurularının alınması	30 gün

6	Pr.K.Ailelerin seçilmesi	15 gün
7	Pr.K.Ailelerin eğitime tabii tutulması	60 gün
8	Sertifikasyon	5 gün
9	Uygun ailelere tertip işlemleri	60 gün
TOPLAM		250 iş gün

Tablo3: Pr.K.Aile Uygulaması Yol Haritası

Yukarıdaki çalışma, 30 yıldır uygulanan koruyucu aile modelini destekleyici mahiyette alternatif olarak düşünülen yeni bir model tasarımıdır. Faydalı olması temennisiyle.....

Sedat ERGENÇ

Aile Bakanlığı İç Denetçisi

Kamu Yönetimi Uzmanı

iletisim@politikadergisi.com [2]

TABLolar:

Tablo1: Anket Katılım Tablosu

Tablo2: Pr.K. Aile çeşitleri

Tablo3: Pr.K.Aile Uygulaması Yol Haritası

Yorumlar

- [Toplumsal](#) [3]

Kaynak URL (19/04/2024 - 10:12 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/okur-makale/koruyucu-aile-muhtac-cocuklar-icin-tek-cikar-yoldur>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/sedatergenc>

[2] <mailto:iletisim@politikadergisi.com>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>

